

Simona Kranjc

Filozofska fakulteta, Ljubljana

DOI: 10.4312/SSJLK.53.20-26

Ljubezen do jezika: dolžnost, potreba, kaj tretjega?

Avtorica v prispevku razmišlja o debati o jeziku/jezikih v univerzitetnem okolju, ki se je v slovenskem prostoru odvijala v času javne obravnave predloga spremembe Zakona o visokem šolstvu, vrhunec pa doživela prav leta 2016, ko je bil na koncu predlog prenovljenega člena o jeziku umaknjen. Razmišljanje osvetljuje še z rezultati ankete, ki jo je izvedla med študenti ljubljanske slovenistike, in dopolnjuje z rezultati ankete med tujimi študenti, ki je bila izvedena pred nekaj leti.

odnos do jezika, vloge jezika, motiv za učenje jezika

The author considers the debate on language(s) use at university that developed in Slovenia during public consultation on changes to the Law on Higher Education, reaching a climax in 2016, when the amended clause on language was withdrawn. The discussion is illuminated by the results of a survey carried out a few years ago among students of the Department of Slovene Studies at Ljubljana University.

attitude to language, role of language, motive for language learning

V razpravah o spremembah člena o jeziku v Zakonu o visokem šolstvu, ki so intenzivno potekale leta 2016, potem ko je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport objavilo Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu (gl. Jesenšek 2016), so bila stališča javnosti (tudi strokovne) precej razdeljena. Predvsem so se kresala mnenja glede možnosti, da bi v tujem jeziku javni zavodi izvajali ne le istih, marveč tudi primerljive programe, kar je bilo pogosto interpretirano kot želja, »da se nepremišljeno uvede tuji (tj. angleški) jezik v slovenske univerzitetne predavalnice« (Jesenšek 2016: 15).¹ Nekatero interpretacijo so bile tudi ideološko obarvane, saj so iz besedila, ki tega ni v ničemer nakazovalo, razbrali »[P]redlog, da bi slovenski profesor v slovenskih predavalnicah predaval slovenskim študentom v angleščini (= tujem jeziku)«, kar je

abotno razmišljanje, nevredno vsakega Slovenca, kaj šele slovenskega intelektualca in univerzitetnega predavatelja. Del slovenske univerzitetne elite pa slovenskemu jeziku ne priznava več *velike načelne vrednosti*.

1 »Visokošolski zavodi lahko v tujem jeziku izvajajo:

- študijske programe tujih jezikov,
- študijske programe, če se primerljivi študijski programi ali deli študijskih programov na visokošolskem zavodu izvajajo tudi v slovenskem jeziku,
- študijske programe ali dele študijskih programov, če pri njihovem izvajanju sodelujejo gostujoči visokošolski učitelji iz tujine ali je vanje vpisano večje število tujih študentov,
- skupne študijske programe, ki se izvajajo s tujimi izobraževalnimi institucijami,
- študijske programe, ki jih visokošolski zavodi izvajajo v tujini.«.

V četrtem odstavku se beseda »slovenščine« nadomesti z besedilom »slovenskega jezika«.

Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Visokošolskim učiteljem, sodelavcem in študentom, ki so tuji ali Slovenci brez slovenskega državljanstva, se omogoči učenje slovenščine.« (Novela Zakona).

Angleščina je boljša, potrebnejša, primernejša. Tako jezikovno odpadništvo je potrebno preprečiti, preden bi se lahko udeležilo. [...] Slovenski študent ima pravico na slovenski državni univerzi pravico poslušati predavanja v slovenskem jeziku. (Jesenšek 2016: 16)

Cilj predloga sprememb člena o jeziku je bil kljub finančnim oviram odpreti »legalno možnost vzporednega izvajanja programov ali delov programov v slovenščini in tujem jeziku. Težko si namreč predstavljamo, da bi zavod izvajal vzporedno dva ista programa v dveh jezikih, medtem ko je realno mogoče pričakovati, da bi se odločil za izvajanje dveh primerljivih programov.« (Kranjc 2015)

Kljub temu da je iz odgovorov v študiji, ki so jo opravili M. Kalin Golob idr. (2013), mogoče razbrati, da so odločevalci videli oviro internacionalizaciji prav v slovenščini, pa ravno nasprotno kažejo predlagane rešitve v Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 (v nadaljevanju NPJP). Te izhajajo iz domneve, »da slovenske univerze in Republika Slovenija želijo ohraniti in nadalje razvijati slovenščino kot učni jezik visokošolskega izobraževanja in jezik znanosti, hkrati pa si želijo zagotoviti nemoteno mednarodno razsežnost svojega delovanja in mednarodno konkurenčnost.« (NPJP, str. 28) Program pri tem navaja (NPJP, str. 29–30):

- »MIZŠ in univerze morajo v okviru nastajajočega zakona o visokem šolstvu, izvrševanja Resolucije o nacionalnem programu visokega šolstva in strategij postaviti pregledne modele za smiselno vključevanje tujih študentov in visokošolskih učiteljev: (1) s kakovostnimi vzporednimi programi in izbirnimi moduli, posebej oblikovanimi za izmenjavne študente, katerih predmete bi pod posebnimi pogoji (v skladu z naslednjo alinejo ukrepov) lahko izbirali tudi domači študenti; (2) z uvajanjem koncepta diferencirane večjezičnosti po tujih zgledih. Koncept predvideva, da je jezik visokošolskega študija enak prevladujočemu jeziku okolja, da pa se slušateljem, ki tega jezika ne razumejo zadosti dobro, ponudi simultani (strojni) prevod v tuji jezik z orodji, prilagojenimi posameznim strokam; prosojnice in drugo študijsko gradivo so praviloma dvojezični, v jeziku okolja in v tujem jeziku, v tujem jeziku pa potekajo tudi konzultacije s tujimi študenti; (3) s spodbujanjem študentske solidarnosti in tutorstva oziroma partnerskega razmerja med domačimi in gostujočimi študenti;
- zakonodaja mora določiti obvezni večinski obseg izvajanja visokošolskih programov v slovenskem jeziku, in ne tega v celoti prepustiti univerzam. Ker se strateška usmeritev univerz in države glede povečanja izmenjav ujema, se Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter visokošolske organizacije sporazumejejo o ustreznem načinu njihovega financiranja;
- na ravni doktorskega študija se univerzam prepusti avtonomna jezikovna politika ob upoštevanju ustavnih in zakonskih omejitev ter splošnega načela, da naj slovenski profesorji slovenskim študentom ne predavajo v tujem jeziku.«

Ob interpretacijah člena o jeziku iz novele (člen je bil v postopku potrjevanja v parlamentu umaknjen) Zakona o visokem šolstvu je torej treba opozoriti, da je bil predlog sprememb v bistvu v skladu z NPJP (gl. 1. točko prve alineje prejšnjega odstavka), razprava pa se je v mnogočem oddaljila od izvirnega besedila in poskusila vplivati na javnost ne z logosom, marveč predvsem z etosom in patosom. To pa seveda nista najustreznejša postopka argumentacije.

Ko se je razprava umirila in člen o jeziku ni bil vključen v novelo Zakona o visokem šolstvu, sem se vprašala, koliko so z aktualnimi vprašanji jezikovne politike seznanjeni študenti ljubljanske slovenistike.

V prispevku bom na kratko predstavila rezultate študije primera, ki sem jo v obliki ankete izvedla med študenti zaključnega letnika druge bolonjske stopnje. Odgovarjalo je 20 študentov, od tega 2 moška. Eden od respondentov ni odgovoril na vsa vprašanja. Ankete sem nato obdelala s pomočjo aplikacije 1ka. 40 % respondentov je enopredmetnih slovenistov, 60 % pa dvopredmetnih. Med najpogostejšimi kombinacijami s slovenščino so jeziki (angleščina, francoščina, španščina) in primerjalna književnost. Študente sem vprašala tudi, zakaj so se odločili za študij slovenščine. Njihove motive za študij povzemam v nadaljevanju.

Na vprašanje *Zakaj ste se odločili za študij slovenščine?* so študenti in študentke odgovarjali, da so se na slovenistiko vpisali

zaradi dobrih profesorjev v osnovni in srednji šoli; zaradi povezave obeh smeri; zaradi želje po rabi pravilne slovenščine v javnosti; zaradi nujnosti (ker druga smer ni enopredmetna) in radovednosti; zaradi zanimanja za jezike; zaradi zanimanja za poučevanje; zaradi pozitivnega odnosa, ki ga gojim do slovenskega jezika in ker menim, da je potrebno jezik negovati še naprej in učence v šolah poskusiti bolj navdušiti za slovenski jezik; zaradi ljubezni do književnosti in javnega govornega nastopanja; ker rada berem, ker sem želela o literaturi in jeziku izvedeti več; ker mi je bil predmet v šoli zelo všeč; poznavanje jezika in kulture svojega naroda je ključno za poznavanje samega sebe; zaradi zanimanja za jezik; zanimanje za področje književnosti in jezika; želja po poučevanju kot poklic; navdušila me je profesorica v SŠ [srednji šoli] in spoznanje, da če do maternega jezika čutimo tesnejšo povezanost in nam ni všeč trenutno stanje, lahko največ naredimo, če tudi z dejanji vplivamo na spremembe, ne pa, da o njihovi nujnosti le govorimo; za študij slovenščine sem se odločila, ker sem od nekdanj čutila veliko naklonjenost slovenskemu jeziku, rada sem brala, ustvarjala, vedno sem si želela poučevati slovenščino; želela sem postati učiteljica slovenščine in ta študij se mi je zdel najboljša izbira, saj menim, da ponuja kompetentno izobrazbo; kot nadgradnja znanja o jeziku; zaradi ljubezni do slovenščine (zlasti književnosti) in zaradi želje poučevati; zaradi ljubezni do jezika.

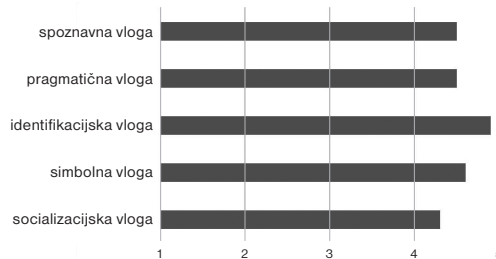
Iz odgovorov lahko razberemo, da so razlogi tako praktični kot bolj čustveni, povezani z identifikacijsko vlogo. Nekaj med njimi pa jih je bilo tudi takih, ki so se poleg identifikacijske in simbolne vloge še posebej izpostavili pragmatično in jo povezali z vlogo, ki jo imajo v izobraževalni vertikali učitelji prvega jezika. V enem od odgovorov je bilo tako izpostavljeno, da je »potrebno jezik negovati še naprej in učence v šolah poskusiti bolj navdušiti za slovenski jezik«. Ta motiv v sebi združuje oboje, čustvo in praktičen namen, zdi pa se povezan z rezultati raziskav (mdr. Brglez idr. 2008; Dvojmoč, Fijavž 2017), ki kažejo, da slovenščina med učenci zares ni najbolj priljubljena. To kažejo tudi aktualni podatki, pridobljeni med slovenskimi petošolci. V raziskavi, v kateri je sodelovalo približno 160 petošolcev iz različnih krajev Slovenije (Dvojmoč, Fijavž 2017), se je znova pokazalo, da slovenščina kot učni predmet ni najbolj priljubljena. Kar 96 učencev in učenek od 161, kolikor jih je sodelovalo v raziskavi, je odgovorilo, da ima raje matematiko. L. Dvojmoč in V. Fijavž (2017) sicer ugotavljata, da ima slovenščino raje kot matematiko 25 učencev in 53 učenek, kar pomeni, da imajo učenke sicer še vedno nekoliko raje slovenščino, učenci pa matematiko.

Povprečno so učenci ocenili priljubljenost matematike z oceno štiri. Po 60 učencev jo je namreč ocenilo s petko, 24 s trojko, 9 z enko in 7 z dvojko. [...] Učenci so slovenščino ocenili s povprečno oceno 3,7, kar je 0,3 manj kot matematiko. Občutno manj jo je ocenilo s petko (le 42), pri oceni štiri je bilo 56 odgovorov, kar je za 4 manj kot pri matematiki, več jo je ocenilo z oceno dobro (24) in zadostno (14) kot matematiko, je pa slovenščina dobila manj nezadostnih ocen kot matematika (le 7).

Iz analize njihovih odgovorov lahko razberemo, da

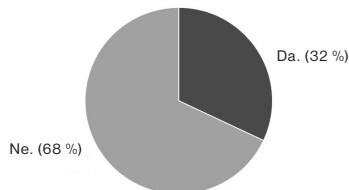
je dobro, ko berejo in poslušajo; da je zanimiva; da jim je všeč, ker se igraš s črkami; všeč jim je, ker ni veliko domače naloge; všeč jim je, ko delajo v delovnem zvezku in pravljice; ker je to njihov materni jezik in v njem govorijo; ker pišejo zgodbe; ker je zanimiva in imajo dobre ocene. Ni jim pa všeč, ker se jim ne da pisati; ker je preveč lahka in dolgočasna; ker je krneki; ne marajo je, ker ne marajo slovnice; ne marajo pisati (več odgovorov). (Dvojmoč, Fijavž 2017: 34–35)

Tudi petošolci med razlogi, zakaj jim je predmet slovenščina všeč oz. jim ni, navajajo različne vloge, ki jih jezik opravlja. Da bi preverila, kako pomembne se zdijo različne vloge jezika našim študentom, sem jih prosila, naj ocenijo pomembnost posamezne vloge, od identifikacijske do pragmatične, ki se v razvoju govora pri posamezniku zagotovo pojavi med prvimi. Pomembnost so ocenjevali na lestvici od 1 do 5.

Graf 1: Kako pomembne se vam zdijo vloge slovenščine kot prvega jezika? (n = 19)

Vse vloge so ocenjevali kot precej pomembne, vendar je bilo zame vseeno presenetljivo, da so kot najpomembnejšo ocenili identifikacijsko, kot drugo najpomembnejšo pa simbolno vlogo, socializacijsko pa kot najmanj pomembno. Ta rezultat je presenetljiv z vidika njihovih odgovorov na vprašanje, ali naj bi predavanja na univerzah v RS potekala zgolj v slovenščini.

Graf 2: Ali menite, da bi univerze v RS morale ponujati predavanja le v slovenščini? (n = 19)

Dve tretjini respondentov, to je študentov in študentk, ki so sodelovali v anketi, je namreč menilo, da predavanja na naših univerzah ne bi smela biti samo v slovenščini, in sicer zato,

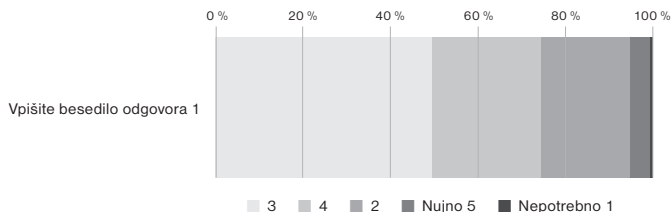
ker na ta način onemogočamo, da bi na slovenskih univerzah študirali tujci; ker je vedno več izmenjav, bi za tuje študente lahko občasno organizirali predavanja tudi v kakem drugem jeziku; ker se mi to ne zdi prav, saj po eni strani povsod beremo in govorimo o tem, kako je treba danes biti interdisciplinaren, čim bolj izobražen, znati več jezikov itn., zato se mi zdi to povsem nesmiselna poteza, poleg tega tudi na drugih evropskih univerzah, kjer recimo angleščina ni uradni jezik, predavanja ponujajo tudi v tem jeziku, s tem pa je študij dostopen večjemu številu študentov; ker potem ne bi prihajalo do študijskih izmenjav študentov, posledično do novih poznanstev, spoznanj in širjenja globalnega obzorja mladih, študenti se ne bi več odločali priti na izmenjave, določen delež predavanj bi po mojem mnenju na določenih fakultetah moral potekati v angleščini; menim, da bi bilo predvsem pri vedah, ki so v veliki meri vezane na tujejezična področja, smiselno ponuditi tudi predavanja v tujem jeziku, hkrati pa tudi akreditirati tujejezične programe za študente iz tujine;

pri tem pa poudarjajo, da seveda pričakujejo, da bo »imela slovenščina primarno vlogo pri predavanjih, ker je uradni jezik v RS«, kar je tudi razlog, da jih tretjina meni, da bi morala biti predavanja samo v slovenščini. Zelo jasno je bilo tudi stališče respondenta, ki je zapisal, »da naj univerze ne bi ponujale samo predavanj v slovenščini, vendar v slovenščini morajo biti, če pa so poleg njih tudi predavanja v drugih jezikih, v tem ne vidim težave«.

Tisti, ki menijo, da bi morala biti predavanja le v slovenščini, pa kot razlog navajajo, da

v tem jeziku tako študenti kot profesorji lažje izražajo svoje misli, ker lažje sledimo predavanju v slovenščini in konec koncev, ker je slovenščina uradni jezik in imamo pravico do predavanj v slovenščini; saj je državni jezik slovenščina in predavanja/šolstvo v slovenščini njen status le še utrjujejo, čeprav je bilo izrečenih veliko argumentov tipa »angleščina privablja tuje študente«, pa to ne pomeni, da je treba tovrstno idejo neposredno uzakoniti, kot se slovenski študenti na izmenjavah morajo naučiti jezika države, v kateri so, je smiselno imeti podobno zahtevo tudi pri nas; menim, da če je večina študentov Slovencev, bi predavanja morala potekati v slovenščini in ni zaradi nekaj tujih študentov potrebe po poučevanju v tujem jeziku, saj je pogoj za študij tudi poznavanje jezika države.

Iz odgovorov vidimo, da so mnenja študentov in študentk glede rabe tujega jezika na univerzah deljena, nekaj več jih sicer podpira idejo, da bi tujim študentom njim zanimive in nujne vsebine predstavili tudi v tujem jeziku.

Graf 3: Kako potrebno se vam zdi, da bi poleg slovenščine na univerzah ponujali tudi vsebine v tujem jeziku? (n = 20)

Na vprašanje, kako potrebno se jim zdi ponujati vsebine tudi v tujem jeziku, je skoraj polovica respondentov odgovorila s 3, kar pomeni srednjo vrednost.

Iz odgovorov na neposredno vprašanje, ali so seznanjeni z razpravo o učnem jeziku na univerzah, jih je 18 pritrdilo, dva pa sta odgovorila, da z njo nista seznanjena. Da so njihovi odgovori realni, dokazujejo tudi argumentacije stališč ob odprtih vprašanjih, npr. ob vprašanju, zakaj menijo, da naj bi univerze ob predavanjih v slovenščini ponudile tudi predavanja v tujem jeziku (oz. zakaj naj bi bila predavanja zgolj in samo v slovenščini). Razberemo lahko tudi to, da za študente, za razliko od številnih udeležencev javne razprave ob noveli zakona (prim. Jesenšek 2016), ni samoumevno, da bi morala biti edina izbira tujega jezika, v katerem bi morda ponujali določene vsebine, angleščina.

In kaj je pokazala raziskava? Da naši študenti povprečno natančno spremljajo aktualno stanje na jezikoslovnem področju, da so seznanjeni z razpravami, ki zaposlujejo strokovno in laično javnost, da spremljajo aktualne raziskave, da so njihova stališča seveda različna, vendar pa jih večina ločuje med na eni strani pragmatično vlogo jezika in simbolno ter identifikacijsko na drugi, ki jih nikakor ne gre enačiti.

Eno od možnosti, ki jo navajajo respondenti, da naj bi se študenti še pred prihodom na slovenske univerze naučili slovenščine, omogočamo tudi slovenisti z organizirano mrežo lektoratov po svetu.

Če je leta 2004 »[s]kupaj na lektoratih [študiralo] več kot 1.500 študentov na 44 univerzah« (Nidorfer Šiškovič 2004), je danes situacija precej drugačna. »Slovenistike (lektorati in študiji slovenskega jezika, literature, kulture) delujejo v študijskem letu 2015/16 na 57 univerzah po svetu, večina jih je na evropskih univerzah, poleg tega pa tudi na Japonskem, Kitajskem, v ZDA in Argentini. Na 26 evropskih univerzah v tujini si lahko študenti pridobijo diplomu iz slovenščine in nadaljujejo s študijem slovenščine na podiplomski stopnji.« (Nidorfer Šiškovič 2004)

Na univerzah v tujini se letno slovenščino uči ali jo na različnih zahtevnostnih stopnjah študira preko 2.500 študentov.« (<http://centerslo.si/na-tujih-univerzah/predstavitev-programa-stu/>) Vidimo, da se je število študentov slovenščine na tujih univerzah v slabem desetletju in pol povečalo za dve tretjini. Izkazalo se je, da ima trend, o katerem piše M. Nidorfer Šiškovič (2004), pozitivne učinke. Opaža namreč, da se »povečuje število tistih, ki na slovenščino gledajo s praktičnega vidika, torej slovenščine kot študijske smeri ne izbirajo zgolj zato, ker je to lep, manj znan jezik, ali pa zaradi lepote Slovenije, ne zanima jih tudi ne zgolj kot predmet raziskovanja, ampak kot praktično uporaben, orodje za večje možnosti zaposlitve.« (Nidorfer Šiškovič 2004) Kot motive za študij slovenščine tako navajajo »slovenščina mi je všeč, me zanima, ni pretežka (približno polovica respondentov od 116, sodelujočih v anketi), zaradi zaposlitve (12 odgovorov), všeč so mi (slovanski) jeziki na splošno (15), osebne zveze (16), 6 pa jih je obiskovanje slovenističnega lektorata izbralo po naključju« (prav tam).

Motivi za študij jezika, kot prvega ali tujega, so si glede na odgovore iz anket precej podobni. Verjetno bi dobili precej podobne rezultate, tudi če bi anketo izvedli na večjem številu respondentov. Ljubezen do jezika (ali njegovih govorcev) je še vedno pogost motiv za učenje (in študij), vendar se ta precej močno povezuje s socializacijsko vlogo, še zlasti, kadar govorimo o učenju tujega jezika. Pri odločitvah, kot je presoja o tem, ali je odpadniško dejanje, če meniš, da bi lahko

nekatero vsebino govorcem, ki jezika ne obvladajo na ravni rojenega govorca, ponudil v drugem, tj. tujem jeziku (ki ni nujno angleščina), pa bi morali upoštevati tudi pragmatično in spoznavno vlogo. Zgolj vztrajanje pri simbolni vlogi jezika, ki je tudi po odgovorih študentov in študentk sicer zelo pomembna, ne vodi vedno nujno do zelenega cilja.

Literatura

- BRGLEZ, Alja idr., 2017: *Teza o (ne)priljubljenosti slovenščine kot obveznega šolskega predmeta v Sloveniji. Raziskovalno poročilo*. Ljubljana: Inštitut za civilizacijo in kulturo, 2008. http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/slovenski_jezik/Prislov_ICK_porocilo.pdf; 9. 5. 2017.
- Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik; <http://centerslo.si/na-tujih-univerzah/predstavitev-programa-stu/>; 2. 5. 2017.
- DVOJMOČ, Lina, FIJAVŽ, Vida, 2017: *Odnos petošolcev do slovenščine in matematike. Raziskovalna naloga*. Ljubljana: OŠ Majde Vrhovnik. (Neobjavljeno gradivo.)
- Firenška resolucija o rabi jezika pri univerzitetnem poučevanju in raziskovanju; http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/slovenski_jezik/firenska_resolucija_280914.pdf; 20. 4. 2017.
- JESENŠEK, Marko, 2014: Slovenščina kot učni jezik na slovenskih univerzah. Hotimir Tivadar (ur.): *Prihodnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. 50. SSJLK. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. http://www.center-slo.net/files/file/ssjlk/50_SSJLK/Jesens%C4%9A%C5%9Aek.pdf; 20. 4. 2017.
- JESENŠEK, Marko, 2016: *Slovenski jezik v visokem šolstvu, literaturi in kulturi*. (Zbirka Zora 117). Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.
- KALIN GOLOB, Monika, STABEJ, Marko, STRITAR, Mojca, ČERV, Gaja, 2012: *Primerjalna študija o učnem jeziku v visokem šolstvu v Republiki Sloveniji in izbranih evropskih državah*. http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/slovenski_jezik/FDV_ucni_jeziki_v_visokem_solstvu.pdf; 19. 4. 2017.
- KALIN GOLOB, Monika, STABEJ, Marko, STRITAR, Mojca, ČERV, Gaja, 2013: Jezikovna politika slovenskega visokega šolstva. *Slavistična revija* 61/2. http://www.srl.si/sql_pdf/SRL_2013_2_04.pdf; 18. 4. 2017.
- KALIN GOLOB, Monika, STABEJ, Marko, STRITAR KUČUK, Mojca, ČERV, Gaja, KROPIVNIK, Samo, 2014: *Jezikovna politika in jeziki visokega šolstva v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- KRANJC, Simona, 2015: Internacionalizacija in raba jezika na univerzah. Hotimir Tivadar (ur.): *Država in narod v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. 51. SSJLK. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 11–17. http://www.centerslo.net/files/file/ssjlk/51_SSJLK/Kranjc.pdf; 15. 4. 2017.
- NIDORFER ŠIŠKOVIČ, Mojca, 2004: *Slovenščina na tujih univerzah in evropski izzivi*. (Neobjavljeno gradivo.)
- Predlog novele Zakona o visokem šolstvu*; <http://www.eurydice.si/index.php/prispevki-eurydice/10767-predlog-novele-zakona-o-visokem-solstvu>; 5. 5. 2017.
- Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018*; http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakonodaja/2013/Resolucija_-_sprejeto_besedilo__15.7.2013_.pdf, 20. 3. 2017.
- Zakon o visokem šolstvu*; http://www.mizs.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi_s_podrocja_izobrazevanja/visokosolsko_izobrazevanje/zakon_o_visokem_solstvu/, 2. 5. 2017.